

A'
TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG'
 E N G E D E L M É V E L.

(37.)

Költ *Bétsben*, Szent András - Havának
 (Novembernek) 5-dik napján, 1793-dik
 Esztendőben.

Frantzia Ország.

Azon Tagjai közzül a' Nemzet-Gyűlésének,
 a' kiknek szavokra fosztatott-meg életétől
 néhai *XVI. Lajos*, már ketten, úgymint:
Lepelletier, és *Marát* — egyk az útszán,
 a' másik pedig fördő kádjában — vélet-
 lenül meg - ölettettek; ketten, úgymint:
Quinette, és *Lamarque*, néhai Frantzia
 Vezér *Dümurié* által fogva küldettek Hg
Koburghoz, 's most *Tseh-Országban* rabos-
 kodnak; *Bayle Móses*, a' ki N. Gyűlési

S s

Kommisszárius vala *Toulonban*, midőn elfoglalták ezt az Anglusok, és Spanyolok, maga meg-ölte magát a' tömlőtben; — *Drouet*, a' ki N. Gyülési Komisszáriusságot (nem katonai tisztséget) viselt vala *Mobözs Várában*, nem voksolt ugyan a' Király' halálára; de tsak ugyan eszköze vólt ennek, mivel ő tartóztatta-le a' Királyi Familiát *Varenesnél*. Ez meg akart fzelelni *Mobözs*ből, de *Barkó*-Hufzárjaink által elfogatott, 's most vason ül *Brüffelben*. — *Orleans*, vagy az újabb neve szerént: *Egalité* (a' néhai *Aureliánumi* Hertzeg), a' ki első, 's fő elő-mozdítója vólt a' mostani Revoluzciónak, és a' ki nem írtódzott, a' maga vér-szerént való Atyafiára *XVI. Lajosra* halálos szententziát kiáltani, tsak hogy maga ülhessen trónusba: ha el nem vezette is még eddig a' fejét, ugyan tsak nints reménység hozzá, hogy meg-tarthassa azt. A' Párisi Vitze-Fiskális *Hebert* már azt is projektálta, egy darabjában a' maga minden-napi Újságának: mitsodás öltözetben kellessék a' gillotinhoz vinni *Egalité*t, úgymint a' ki midőn legnagyobb Jákobinust jádzott: ugyan akkor, titkos fortélyok által, a' Királyság' elnyerésében is dolgozott. Azt kommandáltá t. i. *Hebert*, hogy olyan süveget kell készíttetni akkori tzeremoniájára *Egalité*nek, a' mellynek fele koronát mutasson; fele pedig jákobinusi veres sipkát; — a' több

ruhájának fele részé, királyi palást, fele ismét szánkülötti váfzon kabát légyen. — Többen is vagynak még, *Orléánont* kívül, olyan Ex-Deputátusok, a' kik gillotinra ítélték *XVI. Lajost*, és most már magokat is készen várja a' gillotin; sőt egyet, t. i. *Gorfast*, meg is fosztott Okt. 7-dikén a' fejétől. Ollyanok pél. ok. *Brissot*; *Vergniaud*, *Genfonne*, *Guadet*, *Isnard*, *Ducos* 's a' t.

Ezek a' példák ollyanok, mellyek a' még most széket ülő hasonló több Nemzet-Gyűlési Tagoknak avagy tsak ottan-ottan szeget üthet a' fejekbe az eránt, ha valyon nem kerül-é még a' sor ő reájok is, vagy egy, vagy más felől. A' bizonyos, hogy *Maria Antonjának* meg-ölettetése által, sokkal nagyobb mértékben vonták magokra az egyesültt Hatalmasságoknak bosszúálló haragjokat; sőt vonták mindnyájan, valakik most hatalmaskodnak Párisban: mert mindnyájoknak meg-eggyezéséből jutott *XVI. Lajos*' Özvegye, néhai kedves Férjének gyászos sorsára. Meg-bántották különösen a' Ts. Kir. Udvar, mert ollyanokkal is vádolták *Mária Antonját*, mellyek egyfzersmind a' nevezett F. Udvar is egyenesen érdeklették; és ezen vádakra feleleteket is kívánt *M. Antonjától* a' Revol. Törvény-szék' Elölülője. A' közönséges kérdések után t. i. mindjárt ezen két kérdéscket tette fel a' Prézis:

1.) Vólt - é (t. i. a' F. Özvegy) a' Magyar, és Tseh-Országok' Királyaival a' Revoluzió előtt olly egygyességben, melly ártalmára vólt Frantzia Orízágnak, a' mellytől olly sok jókat vett?

2.) Hová tette a' temérdek pénzt, a' melly ment a' kezébe. Nemdenem vesztegetésre fordította - é — és a' Tsászár' fizamára küldötte-é azt?

Az első kérdésre így felelt a' F. Özvegy: „A' Magyar és Tseh Király, Bátyám vólt énnékem. Az az egygyesség, mellyet fenn tartottunk egymás között, atyafiságos egygyesség vólt; és ha más egygyességben lettem vólna is én ő' velle: az mindenkor halznát tárgyazta vólna Frantzia Orízágnak, a' mellyhez kaptoltattam azon Familia által, mellyel özve-kötött engemet a' házasság.

A' második kérdésre e' vólt a' válafe: Nékem semmi temérdek pénz nem jött a' kezembe. A' mi jött, azt a' házamra fordítottam, mint ezt meg-mutatja a' költségek' laistroma. Az én Bátyám, nem szorúlt Fran. Ország' pénzére; de nem is engedte vólna meg Fr. Ország szerént való kötelességem, mellyet jól esmértem, hogy pénzt küldjek néki. “

(Az oda fellyebb említett közönséges kérdések, és az ezekre adott feleletek, következendők vóltak: Kérdés: Kinek hívják? Felelet: *Lotharingiai és Austriai*

Máriának. K. Mitsoda állapotban lévő személy? F. A' Frantziák' néhai Királynának, *Kapet Lajosnak* Özvegye. Kérd. Hány ezteendő? Fel. Harmintznyóltz.)

Minthogy jól tudták azt a' Jákobinusok, hogy nem minden Párisiak úgy ítélnék szerentsétlen Királynéjokról, mint ők: — akarván tehát ezeket is más gondolatokra bírni, nem tsak *Messalinával* hasonlították egybe *Mária Antoniát*, hanem még második *Agrippinának* is nevezték. De helyesen meg-felelt magáért a' F. Özvegy, midőn az Agrippinai tselekédet eránt való vád el-olvastatott volna előtte. „Minden Anyákat, valakik jelen vagynak itt — úgymond — a' Nézők között, hívok én tanúbizonyságúl, mondják-meg: ha vallyon lehet-é még tsak gondolni is ilyen vétket.“ Ezeket szólván, folytatta még tovább is beszédét, de eggy ollyatén mosolygással, a' mellyel bőven ki-nyilatkoztatta, minémü alá-való embereknek nézte légyen nagy lelke, a' vádoló Ítéloket. „Mit mesterkednek — úgymond — rajta, hogy újjabb meg újjabb vétkeket találhassanak-ki ellenem. Avagy nem elegek-é már azok, a' mellyeket reám költenek? Életemet el-vehetik; de betsületemtől, és ártatlanságomtól meg nem foszthatnak. Le-kísérnek ezek engem a' sírba is.“

A' *Leydai* Frantzia Újság' tudós Szerzője, Professzor *Luzac*, következő-

képpen ítél ezen most említett rágalmazásokról a' Jákobinusoknak: „Gondollyák-e ezek a' gyalázatos Vádolók — a' kik egy 8 esztendő s gyermekből (ennyi idős most a' Királyfi) tekertek-ki vádat, olly Anya ellen, a' ki hallatlan szerentsétlenségeknek örvényébe vólt merülve — hogy a' most élő Emberek, és a' következendő Maradék, a' hihetőségnek még tsak leg-kisobb árnyékát is fognák találni az ő képtelen és iszonyú költeményekben? “

A' *Brüsszeli Újságnak* 21-dik Októberben költt Darabja, így ír ezen nagy áldozatról:

Végre hajtatott a' leg nagyobb gonofság. Fr Ország Királynéja, *Maria Theresia* Leánya, a' maga Férjének sírjába vetetett le. Holmi helytelen, hamis, és fundamentom nélkül való vádakra halálos szententziát mondott ellene a' Vér-szék.

Ő Felsége, azzal a' tsendességgel halgatta azt, melly tulajdona az ártatlanságnak. Meg kérlette a' Birája (ha ugyan így lehet nevezni a' gyilkosát) vólna e' még valami szólani valója — *Semmi sints*, felele a' Felség, hideg vérrel, és méltósággal. Ugyan ez a' Kérdés tetetett fel, a' hivatal szerént való Védelmeszőinek is; de ezek is hasonlóképpen feleltek. És a' Törvényszék leg ottan árestomba vitette őket,

mivelhogy úgy ítélte a' Közönséges bátor-
ságra ügyelő Kommisszió. “

„Ő Felsége, Okt. 16-dikán reggel,
által-adatott a' Szententzia' Végrehajtója-
nak. — Gyenge kezei hátra köttettek. Így
vitetett a' revolüt. Seregnék két sorai, és
temérdek sokaság között. Tsendes pillan-
tásokat vetett ő Felsége az emberi termé-
szetből ki-vetkezett Nép-re, melly, reá
esmérhetett még Királynéjára, annak
nemes és méltóságos maga-viseletéből. —
Tizenegy órakor el-jutott ő Felsége azon
helyre, melly Férjének és magának végző
helye vólt. Le-térdepelt, 's alá nyújtotta
fejét a' metzző - vasnak. . . . . Tsuda-
állatok! gondollyátok-meg: a' ti Királyné-
toknak vére ez, és Mária Therésiának
vére . . . . . Frantzia Ország' Királynéja
nints többé. — Az ember-evő Nép, melly
meg vólt pénzen fogadva, hogy körül-
állya a' gillotint: *brávót* kiáltott. “ —
Eddig vagyon a' *Brüsszeli Újság'* elő-adása.
— Más tudósításból azt olvassuk, hogy
végső szavai M. Antoniának ezek vóltanak:
*Isten hozzátok Gyermekeim! az Atyátok-
hoz megyek.* Tsak azt az egytet kérte
vólt ezen szerentsétlen Felség, a' maga
halálát meg-előzött éjtszakán: hadd lát-
hassa még egyszer kedves Magzatait, 's
adhassa nékiek utolsó anyai áldását, és
intését; de meg nem engedtetett.

A' már véres gillotinhoz oda szaladtak három Iffjak, és kezfkenőiket a' vérbe mártották. Ezek nyomban el-fogattak.

Troncon du Coudrayt, és *Chauveau de la Gardet*, a' kik Védelmezői voltak M. Antonianak, és ugyan azért, mihelyest kimondatott a' halálos szententzia, mindjárt őrizet alá téttenek: szorgalmasan kikérdezték két Tagjai a' közöns. Bátorságra ügyelő Kommissziónak. *Chauveau* azt mondotta, hogy ő különben nem befzéllgetett a' szerentsétlen Özvegygyel, hanem tsak kérdezősködött tőlle; de az, minden kérdésre *Nemmel* felelt. Ő - néki (t. i. *Chauveaunak*) tsupán egy kérdést tett-fel M. Antonia, t. i. Mit tart a' Tanúkról? mellyre *Chauveau* azt felelte, hogy még addig semmi próbák nem voltak. (Ez, pedig már a' Revolutz. Törvényfzék előtt való vizgáltatásnak második napján esett.) Mária Antonia így szóllott továbbá: „Én, senkitől se félek, tsak *Manueltől*. — A' második Védelmező *Troncon* jelentette, hogy ő - néki két kis hordó forma arany edényetskéket adott-által M. Antonia, és egy haj-fürtöt (melly a' maga hajából valónak látszik) olly hagyomással, hogy küldje azokat *Riarry* nevezetű Asszonyhoz, a' ki *Laborde* özvegy Asszonymál lakik. — Ezen elő-adások fel-olvastattak Okt. 16-dikán a' N. Gyűlésében, 's a' végeztetett,

hogy *Chauveau*, és *Troncon* botsáttassanak szabadon.

Mitsodás forma Tagokból álljon a' mostani Nemzet - Gyűlése, egy bizonyság erre a' következő elő-adás is:

„Ötödik Októberi Ülésekben a' Jáko-
binusoknak, következő beszédet tartott
Chabot, a' ki egyszerismind Tagja a' N.
Gyűlésének is: „Jelentem a' Társaságnak,
hogy én meg-házasodom. Tudják minde-
nek, hogy én Pap voltam ez előtt, még
pedig Kaputzinus. Mint Törvény - hozó
(Legislateur), kötelességemnek tartom
lenni, hogy példát adjak minden - némű
virtusban. Azzal hertze-hurtzálnak, hogy
én az Állzonyokat szeretem: azt gondoltam,
hogy jobban meg nem szüntethetem az
efféle rágalmozásokat, mint ha Feleséget
veszek, mellyet nékem a' Törvény meg-
enged. Csak három hete, a' mióta esmé-
rem azon Leányt, a' kivel öszve-kelek.
Én nem szerelmeskedtem ő-vélle, most is
csak a' virtusát, nagy eszét, és hazaleány-
ságát kedvellem. Nem magamnak, hanem
egy Atyámfának kértem volt meg ötet,
testvér Bátyjától, *Frey Junius* tudós Férj-
fitől. Ez azt felelte kérésemre, hogy a'
személyt nem másnak, hanem nékem
szánták. Én mondtam néki, hogy nékem
nincs több rendes jövedelmem 700. livránál,
az az: a' Kaputzinusi penziónál, mellyet

80 ezrtendő s édes Atyámnak, és 85 ezrt. Anyámnak rendeltem élelmekre: mivel nevelésemre tett költségek által, magokat koldúsokká tették. — Semmit se telj az, felele *Frey*; mert azt a' személyt néked, és nem a' vagyonodnak adjuk. Ezután el-olvasta *Chabot* a' Feleségének adott kontraktussát, 's kérte a' Társaságot, hogy küldene egynehány Deputátusokat az ő házassági tzeremoniájára, 's polgári mulattságára; de a' kik pontban meg-jelennyenek 8 óraker, hogy 9 órára vége lévén mindennek, mindjárt mehessen ő a' Gyűlésbe, mivel Felesége azt mondotta, hogy mindjárt nem szereti ötöt, ha tsak egyfzer is el-mulatándja vagy a' Nemzet' Képviselei-nek, vagy a' Jákobinusok' Gyűléseiket. — *Dufourny* Tag azt mondotta, hogy nem illik Deputátziót küldeni *Chabot'* lakodal-mára, melly beszédre sokan fel-tsattantak, 's darab ideig tartott a' veszekedés. Végre tsak ugyan tellyesítettett *Chabot'* kérése.

Hadi Környülállások.

Alsó- Alsátziából, újj győzedelmi jelentéssel érkezett Nov. első nap. ő T.K. Fel-ségéhez, *Waldeck* Reg. béli Kapitány Gróf *Kinszky Leopold*; a' melly Jelentésnek, ez a' foglalatja: *Wantzenau* falunál, melly *Strafsburgon* alól tsupán egy kis mértföld-

nyire fekszik a' Rajna partján, erőssen be vólt sántzolva, egy tsoport Frantziáság. Ezt H. *Waldeck*, vitézül meg támadta Okt. 26-dikán, el verte tanyájából; 500-at el ejtett közzüle; hat Tifztet, és 136 köz-embert el fogott; 's nyert tőle 8 ágyúkat. Rézfünkről öt Tifzt esett sebbe: ölfzveséggel, mintegy százra megy a' veszteségünk. *Vurmsér* Vezérünk nagyon ditséri H. *Waldeck*, Gróf *Lichtenberg*, és *Keglevits* Generálisainknak itt is meg mutatott derék vitézségeket: valamint a' *Vurmsér* szabad serege' Vezérét B. *Knesevichét* is. Mig ez *Vantzenaun*nál történt: az alatt számos Fr. tziák szerentsét próbáltak *Hoerdt* falunál, *Mészáros* Generális Serege ellen: de vissza verettek; sőt a' *Ferdinánd* magyar gyalog Reg. je egészen a' földvárjokig üzte őket. A' Frantziák el-estjeiknek, és meg-sebesítettjeiknek száma meg-haladja az ezret, a' miénké pedig, kik között egynehány Tifztek is vagynak a' 3 százat.

A' Nádorispány Magyar lovas Reg. jében példássan vitézkedett *Ürményi* Fő Strásamestert (Personális *Ürményi* József Úr testvérjét) meg-fosztotta életétől egy agyú golyobis Okt. 24-dikén azzal az alkalmatossággal, midőn Gr. *Vurmsér*' ármádiájának jobb szárnyával *Hotze* Generálisunk belyebb szoritotta *Alsátziában* a' Frantziákat, *Zaber* Városa felé a' hegyek közzé.

Említett vitéz Hazánfiával együtt 25-re ment mind öfzve akkori veszteségünk.

Alsó-Alzátziból, Fortlouis Városa mellől, Okt. nek 25-dikén. — „A' múltt postán küldött Levelemből (mellyet mi, közelébb közlöttünk *Hírmondónkban*) kimaradt az: hogy elől jött a' *Székely-Reg.* ből az Oberflieutenant - Osztály, 's *Szeltz Falu* mellett vitézi módon meg-nyomta az Ellenséget. Kapitány *Bartsai*, és *Maurer* Hadnagy vóltak az elsők, a' kik, bár nem tudták, mitsodás mélységű légyen a' *Seltz-vize*: még is minden késedelem nélkül neki indúltak, és tsak nem úfztatóban általmentek rajta; 's mind addig üzték az Ellenséget, míg az előttök lévő hegyekről vissza ágyúzott a' magát öfzve - szedni kezdett dirib darab ellenség. — Még *Fortlouis'* ostromlásához nem fogott hozzá *Lauer* Generálisunk: naponként szöknek-ki hozzánk tizenként is a' *Frantziák Fortluiból*, kik azt állítják, hogy nagyobb része a' benn lévőknék, hajlandó a' *Vár'* feladására.“

Egy más *Alzátziai* Levélből ezeket olvassuk: — „A' *Frantziák* tsoportossan szöknek-által hozzánk. *Weissenburg* Városában; tsupán Katonák közzül 1600 *Frantzia* esett vólt el. — A' *Föld-népe* közzül elért *Frantziáknak* nagy részét le-vagdalták *Vitézeink*. — *Landau* Várának ágyúzása-

hoz Novemb. első napján akarnak kezdeni a' Prusszusok, 's olly szándékkal vagynak, hogy mindennap négy ezer golyóbisokat repíttsenek beléje. "

Koburg Hertzeg' fő kvártélyya, Okt. 21-kén *Bavaiban* vólt, honnan az említett napon ezt írták: — „Seregeink mostanság következőképpen feküsznek: *Meninnél* vagyon hat ezer Emberünk, Gen. *Ehrbach*' kormányozása alatt.

(*Menin*, a' *Lis*' folyó - vize' partján fekszik, *Lille* Frantzia Városhoz, és *Ypern* Városunkhoz két mértföldnyire. — Egy más Levélből azt olvassuk, hogy ismét bérontottak *Meninbe* a' Frantziák.)

Cysoingnál, az Anglusok tanyáznak, Népiünknek egy részével. — *Orchiesnél*, és *Marchiennesnél*, hat ezer Vitézeink, kiknek Vezérek Gen. *Kray*. — *Denainnél* Gen. *Otto*, négy Batalion Gyalogsággal, és tiz Svadron *Barkó*, 's ugyan - annyi *Eszterházy* - Huszárokkal. — *Solesmesnél*, Gen. *Riesch*, a' Tsászár - Huszárokkal. — Az említett *Solesmestől*, *Englefontainen* keresztül megy a' *Linea Landrécyg*, a' hol kezdődik a' nagy Ármádia, 's nyúlik *Mobzson* túl.

Báró *Berg*, a' kiről írták vala az Urak a' *Hadi Történetekben*, hogy *Vurmser* Hadnagy fövel el-fogatott a' Törökök által, és *Konstántzinápolyba* vitetett, onnan pedig ki-fzabadulván, M. Therésia' kis kereftjével tiszteltetett-meg. Ez az Ur, a' mostani Fran. háború' alkalmatosságával, Kapitánynak tétetett - által, a' *Karaitzay*' könnyü lovas Regimentjébe, mellyben újj érdemekkel tetézte az előbenieket; de a' minap halva taláztatott a' *Menini* tsatornában (kanálisban.)“

A' *Touloni* ki-kötő helyből két Ánglus hajók érkeztek Okt. 23-dikán a' *Livornói* ki-kötő helybe, azzal a' hírrel, hogy Fr. Pátriota - Generális *Carteaux*, *Toulonhoz* három mérttföldnyire tábort akart ütni; de ki-rontott ellene az Ánglusokból, Spanyolokból, Szárdiniaiakból, és Nápolyiakból egyesültt Sereg, 's tüzessen meg-támadta. Mind a' két részről derekassan ment a' dolog, és sok vér omlott. Végre, tsak ugyan az egyesültt Sereg vett diadalmat, mellynek, valamint már Okt. 2-dikán, úgy ez úttal is a' Nápolyi Katonák vóltanak igen nagy eszközei. Tizennégy ágyúkat vesztettek a' Frantziák, és sok embert. Tsak az el-estteknek, 's a' tsata-piatzon maradtaknak számok meg-haladja az 500; hát még mennyin fogattak-el?

B é t s.

Toulonból egy Anglus Tiszt érkezett Bétsbe a' napokban, olly kéréssel, hogy engedné *Toulonba* F. Urunk azon Katonaságot, melly *Mediolánum* körül fekszik már egynehány hónapoktól fogva. Ugy halljuk, hogy a' *Nádasdy*, és *Antal Fő-Hertzeg'* (ez előtt *Károlyi*) Regementjeiknek két két Batalionjaikhoz ment is már parantsolat, hogy mentől előbb indúllanak *Toulon* felé. *Genuáig* gyalogolnak; ott hajókra ülnek, 's tengeren mennek *Toulonig*. Jó időben két nap alatt el lehet rándúlni *Genuából Tulonba*.

Öt érdemes Oberstereket, úgymint: az *Erdödy-Hufzár-Regementből Kosztolányi*, a' *Devinséből Petrásch*, a' *Sztárayéből Gruber*, a' *Német Bánáti Határ-örző Reg. ből Puttnik*, és a' *Fő Kvártélymester-Stabnál lévő Dittmann* Urakat, *Generál-Májorságra* emelte ő Felsége.

Néhai *Mária Antónia* Frantzia Királyné ő Felségéért, született Magyar és Tseh Országok Királyi Hertzeg - Asszonyáért; 's *Ausztriai Fő Hertzeg - Asszonyért*,

nem negyvenkét, hanem negyvenhat napokig fog tartani a' gyász. — A' múltt Vasárnap estve Vigilia; hétfőn pedig (Nov. 4-dikén) Exequiák tartattak az Udvari Templomban. Mind Vasárnap, mind hétfőn meg vonattak minden harangok; és egyik napon se' adattak Játékok az Udvari Teátromban.

A' Török Udvarnak nagy hadi készületeiről való tudósításokkal tellyesek mostanában minden levelek, mellyek a' Török Birodalomból érkeznek.

Küldjük *Sándor Leopold Fő Hertzeg, Magyar Ország' Nádor-Ispánnya'* képét, mellyet mi öFőHertzegségének az eddig legjobb Portrétjáról metzettettünk rézre.

